

**WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI**
SO-III.431.9.2021

Olsztyn, 28 lipca 2021 r.

**Pani
Magdalena Beata Dalman
Burmistrz Tolkmicka**
Plac Wolności 3
82-340 Tolkmicko

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę problemową przeprowadzono w Urzędzie Miasta i Gminy w Tolkmicku (NIP 5781009279, REGON 000527523) z siedzibą pod adresem: Plac Wolności 3, 82-340 Tolkmicko, w którym mieści się Urząd Stanu Cywilnego w Tolkmicku.

W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli funkcję Burmistrza Tolkmicka (kierownika jednostki kontrolowanej) pełniła Pani Magdalena Beata Dalman, która objęła to stanowisko 19 listopada 2018 r.

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- 1) Maciej Jurzyński – starszy inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu kontrolnego, posługujący się legitymacją służbową nr 3/2020 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.137.2021 z 29 kwietnia 2021 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,
- 2) Beata Mamińska-Pietrzak – starszy inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolnego, posługująca się legitymacją służbową nr 14/2021 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.138.2021 z 29 kwietnia 2021 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Kontrolę rozpoczęto 11 maja 2021 r., a zakończono 21 czerwca 2021 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 3/2021.

Przedmiotem kontroli była realizacja w okresie od 1 kwietnia 2020 r. do 31 marca 2021 r. przez Urząd Stanu Cywilnego w Tolkmicku zadań zleconych z zakresu administracji rządowej w obszarze rejestracji stanu cywilnego oraz zmiany imienia i nazwiska.

Kontrolę problemową przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 oraz art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) oraz art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1464) w związku z art. 6 ust. 1 i art.11 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 709) oraz art.

14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 10 ze zm.).

Kontrola została przeprowadzona w trybie zdalnym, zgodnie z procedurami określonymi w zarządzeniu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr 145 z 8 czerwca 2020 r. w sprawie wprowadzenia procedury kontroli zdalnej. Ustalenia kontrolne zostały oparte na przekazanej przez jednostkę kontrolowaną, za pośrednictwem platformy ePUAP, uwierzytelnionej elektronicznie dokumentacji.

Na podstawie ustaleń kontroli działalność kontrolowanej jednostki ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

W wyniku przeprowadzonej kontroli dokonano następujących ustaleń:

1. Organizacja Urzędu Stanu Cywilnego w Tolkmicku.

Obsada kadrowa – w okresie objętym kontrolą oraz w czasie prowadzenia kontroli zadania w zakresie rejestracji stanu cywilnego oraz zmiany imion i nazwisk realizowały:

- Pani Anna Kosznik-Stepnowska – zatrudniona na stanowisku Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w Tolkmicku od 17 maja 2018 r. Po zmianach struktury organizacyjnej pracownik wykonuje również funkcję inspektora ds. ewidencji działalności gospodarczej i kwalifikacji wojskowej. Podlega służbowo Burmistrzowi Tolkmicka.
- Pani Joanna Kurszewska – zatrudniona na stanowisku Zastępcy Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w Tolkmicku od 20 września 2019 r. Pracownik pełni też funkcję inspektora ds. dowodów osobistych i ewidencji ludności. Podlega służbowo Kierownikowi USC.

Wymienione osoby zastępują się wzajemnie w razie usprawiedliwionej nieobecności w pracy.

Z przekazanych przez kontrolowaną jednostkę informacji i dokumentów wynika, że osoby pełniące funkcję Kierownika USC i Zastępcy Kierownika USC posiadają odpowiednie wykształcenie i staż pracy w administracji publicznej niezbędne do zatrudnienia na tych stanowiskach, określone w art. 8 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (dalej jako „p.a.s.c.”).

Warunki lokalowe – jak ustalono na podstawie przekazanych informacji i dokumentacji fotograficznej, pomieszczenia Urzędu Stanu Cywilnego znajdują się na parterze budynku Urzędu Miasta i Gminy w Tolkmicku przy Placu Wolności 3. W skład lokalu wchodzi: gabinet Kierownika USC, archiwum USC, sala ślubów i pomieszczenie gospodarcze przy sali ślubów. Sala ślubów umożliwia zawarcie związku małżeńskiego w formie uroczystej. Dostęp do pomieszczeń posiadają wyłącznie Kierownik USC i jego Zastępca.

Przechowywanie dokumentów – akta zbiorowe i księgi przechowywane są w archiwum USC oraz częściowo w gabinecie Kierownika USC (w szafach zamykanych na klucz), co stanowi uchybienie, gdyż zgodnie z art. 27 ust. 2 i art. 128 ust. 2 p.a.s.c. dokumenty te powinny być przechowywane wyłącznie w archiwum USC. Sposób przechowywania dokumentacji wynika z aktualnych warunków lokalowych. Odpowiedzialność ponosi kierownik jednostki. Nie stwierdzono negatywnych skutków uchybienia.

Blankiety dokumentów wydawanych na podstawie art. 44 ust. 1 oraz art. 83 ust. 1 p.a.s.c. przechowywane są w archiwum USC. Pomieszczenia są zamykane, ale dostęp do nich nie jest rejestrowany. Pomieszczenia są wyposażone w higrometr i termometr.

Księgi stanu cywilnego – stan techniczny dobry. Wszystkie księgi oprawione są w twarde oprawy i ustawione na półkach.

Akta zbiorowe do aktów stanu cywilnego przechowywane są w segregatorach. Segregatory nie są przepelnione, co umożliwia wpinanie wpływających dokumentów na bieżąco, bez groźby zniszczenia dokumentów. Dokumenty w aktach zbiorowych prowadzonych do aktów stanu cywilnego, które nie były gromadzone jako dokumenty elektroniczne zostały oznaczone numerem i datą sporządzenia aktu, zgodnie z § 43 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1351).

2. Sporządzanie aktów stanu cywilnego.

2.1. Urodzenia

W okresie objętym kontrolą w USC Tolkmicko sporządzono 3 akty urodzenia w trybie przeniesienia zagranicznego dokumentu stanu cywilnego do polskiego rejestru stanu cywilnego w drodze transkrypcji, zgodnie z art. 104 p.a.s.c. Badaniem objęto wszystkie sprawy. Ustalono, że transkrypcji dokonano terminowo, na wnioski złożone przez rodziców osób małoletnich urodzonych za granicą. Akty zostały sporządzone prawidłowo. Oryginalne dokumenty zagraniczne, które były podstawą wpisania do rejestru wraz z ich tłumaczeniami przysięgłymi na język polski, zostały włączone do akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego.

2.2. Małżeństwa

W okresie objętym kontrolą sporządzono 35 aktów małżeństwa w trybie zwykłym oraz 2 akty w trybie transkrypcji (art. 104 p.a.s.c.). Badaniem objęto 17 wybranych spraw.

Ustalono, że w przypadku ślubów udzielanych przez Kierownika USC lub jego Zastępcę (7 przypadków) akty małżeństwa sporządzono co do zasady prawidłowo, na podstawie protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński. Oświadczenia zostały przyjęte w sposób określony w art. 1 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (dalej jako k.r.o.).

Stwierdzono nieprawidłowość w zakresie rejestracji nazwisk rodziców mężczyzny będącego cudzoziemcem w akcie małżeństwa nr 2804093/00/AM/2020/049605. Do zawarcia małżeństwa mężczyzna przedłożył odpis aktu urodzenia wystawiony przez organ kraju pochodzenia wraz z tłumaczeniem przysięgłym na język polski, w którym figurują nazwiska jego rodziców. Odpis aktu nie zawiera rubryki „nazwiska rodowe rodziców”. Tymczasem Kierownik USC kierując się oświadczeniem nupturienta, wypełnił następujące rubryki: nazwisko i nazwisko rodowe ojca mężczyzny oraz nazwisko rodowe matki mężczyzny. Skutkiem błędu jest wpisanie danych do aktu (a wcześniej do protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński) niezgodnie z dokumentem źródłowym.

W 3 przypadkach Kierownik USC działając na wniosek nupturientów udzielił zezwolenia na skrócenie okresu wyczekiwania na zawarcie małżeństwa. Zezwolenia zostały wydane w formie decyzji administracyjnej, co stanowiło nieprawidłowość, gdyż przepisy prawa nie przewidują formy decyzji administracyjnej dla zezwolenia, o którym mowa w art. 4 k.r.o. Kierownik USC wyjaśnił, że zezwolenia zostały wydane w takiej formie, gdyż Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie przewiduje ściśle formy udzielenia zgody, a dotychczas taka forma udzielania zezwoleń była praktykowana w kontrolowanej jednostce. Trzeba jednak podkreślić, że podstawą prawną wydania decyzji administracyjnej nie może być przepis prawa cywilnego (w tym przypadku art. 4 k.r.o.). Ponadto art. 76 ust. 10 p.a.s.c. stanowi wyraźnie o zezwoleniu udzielanym na piśmie, zaś art. 89 ust. 1 pkt 3 wskazuje, że o odmowie wydania zezwolenia kierownik urzędu stanu

cywilnego zawiadamia pisemnie osoby, których odmowa dotyczy. Osobom tym nie przysługuje odwołanie, tylko wniosek do sądu właściwego ze względu na siedzibę urzędu stanu cywilnego o rozstrzygnięcie, czy przyczyny odmowy wskazane w zawiadomieniu uzasadniają odmowę dokonania czynności. Jednocześnie należy wskazać, że działanie w niewłaściwej formie prawnej nie wywołało negatywnych skutków dla nupturientów.

Ponadto stwierdzono, że w jednej ze spraw, w której zezwolono na skrócenie terminu wyczekiwania na zawarcie małżeństwa, wniosek nupturientów nie był w żaden sposób udokumentowany, a nupturienti nie wykazali, że mają ważny powód, aby skrócić termin wyczekiwania na zawarcie małżeństwa. Kierownik USC w Tolkmicku skrócił termin na podstawie informacji zawartych we wniosku, w żaden sposób ich nie weryfikując, co potwierdził w swoich wyjaśnieniach. Przyczyną powstania nieprawidłowości było zbyt nieformalne podejście do realizowanych zadań. Działanie Kierownika USC nie wywołało negatywnych skutków.

Ustalono również, że w powyżej analizowanej sprawie, Kierownik USC przyjął oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński i sporządził z tej czynności protokół, nie posiadając *de facto* zapewnień nupturientów, bowiem zapewnienia w tej sprawie zostały złożone w innym urzędzie stanu cywilnego. Jak wyjaśnił Kierownik USC, udzielił ślubu na podstawie zapewnienia dostępnego w aplikacji BUSC. Jednak to wyjaśnienie nie może być uwzględnione przez kontrolujących, bowiem projekty zapewnień w systemie podpisywane są wyłącznie przez kierownika urzędu stanu cywilnego, który je przyjął. Natomiast zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 9 Prawa o aktach stanu cywilnego, zapewnienie zawiera podpisy osób zamierzających zawrzeć małżeństwo oraz kierownika urzędu stanu cywilnego albo konsula przyjmującego zapewnienie. Z tego względu, formalnie Kierownik USC przyjął oświadczenia bez pisemnego zapewnienia nupturientów o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa. Przyczyną powstania nieprawidłowości było zbyt nieformalne podejście do realizowanych zadań. Działanie Kierownika USC nie wywołało negatywnych skutków.

Zbadano 8 przypadków zawarcia małżeństwa w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 k.r.o. (ślub konkordatowy). Ustalono, że zgodnie z ustawą p.a.s.c. podstawą sporządzenia aktów małżeństwa były każdorazowo zaświadczenia stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz zaświadczenia stwierdzające, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności duchownego. Dokumenty te dostarczono do USC w terminie określonym w art. 8 § 3 k.r.o., aczkolwiek na zaświadczeniach brakowało potwierdzenia daty ich dostarczenia. Kierownik USC wyjaśnił, że potwierdzał wpływ dokumentu na egzemplarzu, który był zwracany duchownemu. W roku bieżącym również takie potwierdzenia są pobierane przez parafię na specjalnym druku. Jeżeli zaświadczenia wpływały w ustawowym terminie zgodnie z art. 8 pkt 3 k.r.o., tj. pięciu dni od zawarcia związku małżeńskiego przed duchownym, to nie nanoszono daty wpływu i nie sporządzano notatek w tym zakresie.

Ponadto zbadano 2 przypadki transkrypcji zagranicznych aktów małżeństwa do polskiego rejestru stanu cywilnego – oryginalne dokumenty zostały włączone do akt zbiorowych wraz z ich urzędowym tłumaczeniem na język polski, a w rubryce „Adnotacje” zamieszczona została podstawa wpisania aktu do rejestru.

Akt małżeństwa 2804093/00/AM/2020/031201 – sporządzając akt dostosowano pisownię nazwiska do reguł pisowni polskiej bez wniosku strony (strona żądała sprostowania), co stanowi naruszenie art. 104 ust. 7 p.a.s.c. (nieprawidłowość). Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego wyjaśnił, że dostosował pisownię w tym akcie przez niedopatrzenie i standardowe podejście do

spraw, ponieważ zwykle wnioskodawcy wnoszą o dostosowanie pisowni do reguł pisowni polskiej, a nie o sprostowanie. Przyczyną powstania nieprawidłowości był brak analizy wniosku przez Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego. Skutkiem nieprawidłowości było dokonanie czynności dostosowania pisowni wbrew żądaniu wnioskodawcy.

Jednocześnie ustalono, że w danych przy niektórych aktach małżeństwa brakuje kraju urodzenia małżonki lub obojga małżonków albo numeru PESEL małżonki (uchybiecie). Kierownik USC wyjaśnił, że braki w tym zakresie są spowodowane niedopatrzeniem przy rejestracji, konstrukcją formularzy zapewnień, czy też wniosków o transkrypcję, a ponadto system podczas sporządzania aktów nie wymaga tych danych jako obligatoryjnych. Z art. 20 ust. 2 p.a.s.c. wynika jednak wprost, że numer PESEL powinien być zamieszczony w rejestrze stanu cywilnego przy akcie stanu cywilnego osoby, której dotyczy. Inne dane również powinny być wpisane, jeżeli można je ustalić. Powyższe uchybiecie nie wywołało skutków, w szczególności w zakresie referencyjności rejestrów publicznych.

2.3. Zgony

W okresie objętym kontrolą w USC Tolkmicko sporządzono 59 aktów zgonu (57 w trybie zwykłym i 2 w trybie szczególnym), z czego kontroli poddano 17 wybranych spraw.

Ustalono, że akty w trybie zwykłym (15 zbadanych przypadków) zostały sporządzone w terminie określonym w art. 92 p.a.s.c., na podstawie karty zgonu oraz protokołu zgłoszenia zgonu. Przy aktach zgonu objętych kontrolą nie zamieszczono przypisków lub pominięto uzupełnienie kraju urodzenia lub zgonu osoby zmarłej (uchybiecie). Kierownik USC wyjaśnił, że „nie zamieszczono przypisków lub pominięto uzupełnienie kraju urodzenia lub zgonu osoby zmarłej z uwagi na brak niezbędności tych danych przy sporządzaniu aktów. Program do obsługi rejestru nie wykazuje braku danych jako błędu. Akty zgonu w ubiegłym roku były rejestrowane w USC w ilości nawet po kilka w krótkim odstępie czasowym, co wpłynęło na jakość pozostałych czynności, które po sporządzeniu powinny być wykonane”. Uchybiecie nie wywołało skutków, w szczególności w zakresie referencyjności rejestrów publicznych.

W sześciu przypadkach zgon zgłosili pracownicy Domu Pomocy Społecznej w Tolkmicku, posiadający upoważnienie stałe do dokonywania tych czynności. W aktach zbiorowych nie zamieszczono adnotacji o posiadaniu upoważnienia.

W przypadku zgonu zarejestrowanego pod numerem 2804093/00/AZ/2020/483549, Zastępca Kierownika USC przez niedopatrzenie nie dokonał w systemie zlecenia migracji aktu urodzenia kierownikowi, który sporządził ten akt, w celu naniesienia przypisku o zgonie (uchybiecie). Skutkiem jest brak informacji o zgonie przy akcie urodzenia osoby zmarłej. Zgodnie z art. 25 ust. 2 p.a.s.c., sporządzając akt stanu cywilnego lub dołączając do niego wzmiankę dodatkową, niezwłocznie zamieszcza się przypiski przy innych aktach stanu cywilnego dotyczących tej samej osoby.

Ponadto zbadano 2 przypadki sporządzenia aktu zgonu w trybie transkrypcji zagranicznego dokumentu potwierdzającego zgon do rejestru stanu cywilnego. Przeniesienia dokonano na wnioski złożone przez członków najbliższej rodziny osób zmarłych. Akty sporządzono niezwłocznie, w dniu złożenia wniosku w USC. W aktach zamieszczono adnotację o transkrypcji, a dokumenty stanowiące podstawę sporządzenia aktów włączono do akt zbiorowych. Wnioskodawcy po dokonaniu czynności otrzymali odpis zupełny aktu zgonu (pokwitowanie odbioru na wnioskach). We wnioskach nie wykazano interesu faktycznego w transkrypcji (nieprawidłowość). Kierownik USC wyjaśnił, że transkrypcji dokonała najbliższa rodzina

zmarłego w celu pochówku. Jednak okoliczność ta nie wynika z dokumentacji spraw. Jak stanowi art. 104 ust. 4 p.a.s.c., wniosek do wybranego kierownika urzędu stanu cywilnego o dokonanie transkrypcji może złożyć osoba, której dotyczy zdarzenie podlegające transkrypcji, lub inna osoba, która wykaże interes prawny w transkrypcji lub interes faktyczny w transkrypcji dokumentu potwierdzającego zgon. Wykazanie interesu faktycznego może nastąpić poprzez powołanie się na okoliczności, które ten interes kreują. Ważne jednak, aby wyjaśnienia wnioskodawcy zostały utrwalone na piśmie (np. we wniosku o transkrypcję). Brak takiego utrwalenia w sposób istotny narusza zasadę pisemności wyrażoną w art. 14 Kodeksu postępowania administracyjnego (dalej jako k.p.a.) oraz skutkuje niekompletnością dokumentacji sprawy.

3. Czynności materialno-techniczne nieskutkujące sporządzeniem aktu, dołączanie wzmianek dodatkowych do aktów oraz przyjmowanie oświadczeń.

Badaniem objęto 3 czynności materialno-techniczne nieskutkujące sporządzeniem aktu stanu cywilnego – sprawy oznaczone numerami:

- USC.5352.1.2021 – sprawa była prowadzona na wniosek burmistrza innej gminy, który został do tego zobowiązany przez sąd. Sprostowano imię matki mężczyzny na podstawie aktu małżeństwa rodziców. W aktach brak potwierdzenia, aby próbowano dotrzeć do aktu urodzenia matki, który w tym przypadku powinien być dokumentem źródłowym do sprostowania (uchybiecie). Jak wyjaśnił Kierownik USC, realizując tę sprawę kierowano się treścią art. 35, zgodnie z którym sprostowania dokonuje się na podstawie dokumentu wcześniej sporządzonego. Jednak w ocenie kontrolujących, zasadnym jest aby przed sprostowaniem imion zawsze dotrzeć do dokumentu źródłowego, którym każdorazowo będzie akt urodzenia. Podjęto próbę powiadomienia mężczyzny o zamiarze sprostowania jego aktu. W sprawie tej wydaje się, iż kontrolowana jednostka nie podjęła wszelkich czynności mających na celu prawidłowe powiadomienie osoby, której akt dotyczy, o zamiarze sprostowania jej aktu urodzenia (uchybiecie). W ocenie kontrolujących jednokrotne skierowanie korespondencji w sprawie nie wskazuje, aby organ dołożył wszelkich starań w celu dopełnienia obowiązku informacyjnego względem osoby, której akt dotyczy.

- USC.5352.2.2021 – sprostowanie z urzędu aktu urodzenia w zakresie nazwiska osoby, której akt dotyczy (nie żyjąca). Dodano do aktu wzmiankę o sprostowaniu.

- USC.5352.4.2021 – uzupełnienie z urzędu aktu małżeństwa w zakresie nazwisk noszonych po zawarciu małżeństwa. Dodano do aktu wzmiankę o jego uzupełnieniu. Przed dokonaniem czynności Kierownik USC nie powiadomił małżonków o zamiarze uzupełnienia aktu z urzędu, jednak w okolicznościach sprawy nie stanowiło to błędu. Bowiern uzupełnienie dotyczyło nazwisk noszonych po zawarciu małżeństwa. Dane te przez niedopatrzenie urzędnika nie zostały wpisane do rejestru od razu podczas przenoszenia aktu z księgi do rejestru. Przy czym akt pierwotny nie zawierał tych danych. Jednak zgodnie z art. 124 ust. 4 p.a.s.c. mogły być wpisane do rejestru na podstawie wyciągu z przepisów zamieszczonego w aktach zbiorowych. W takim przypadku kierownik nie informuje o zamiarze uzupełnienia aktu.

Ponadto zbadano 4 przypadki przyjęcia oświadczenia o uznaniu ojcostwa. W sprawie USC.5351.4.6.2020 protokół uznania ojcostwa przekazano do urzędu stanu cywilnego właściwego do sporządzenia aktu urodzenia po terminie, o którym mowa w art. 63 ust. 3 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, co stanowiło uchybiecie, które nie wywołało skutków.

Kierownik USC wskazał, że błąd wynika prawdopodobnie z przeoczenia terminu przez pracownika wykonującego czynności związane z rejestracją uznania.

Natomiast w sprawie nr USC.5351.4.1.2021 protokołu uznania ojcostwa w ogóle nie przekazano do urzędu stanu cywilnego właściwego do sporządzenia aktu urodzenia (uchybiecie). Kierownik USC wyjaśnił, że: „Protokół sporządzono dnia 30 marca 2021 r. przed godziną 15.00, dokumentacja została złożona do stosownego segregatora. Ze względu na wielość prowadzonych równolegle spraw, czynność przesłania została pominięta przez kierownika USC. Ze strony USC w Elblągu również nie zostało przesłane zlecenie przekazania dokumentów”. Uchybiecie nie wywołało skutków w zakresie rejestracji urodzenia. Jednakże akta zbiorowe rejestracji urodzenia pozostają niekompletne. W świetle art. 63 ust. 3 p.a.s.c., przekazanie protokołu uznania ojcostwa jest obowiązkiem kierownika, który przyjął oświadczenie i następuje bez wezwania ze strony kierownika właściwego do sporządzenia aktu urodzenia.

Ponadto ustalono, że w badanych sprawach ojciec lub matka dziecka złożyli wniosek o wydanie zaświadczenia potwierdzającego uznanie ojcostwa. W dokumentacji spraw brakuje potwierdzenia odbioru zaświadczeń (nieprawidłowość). Kierownik USC wskazał, że zaświadczenia zostały wydane. Zgodnie z art. 39 k.p.a. doręczenie pisma następuje za pokwitowaniem. Skutkiem jest niekompletność dokumentacji spraw (brak dowodu wydania zaświadczenia).

4. Wydawanie dokumentów z rejestru stanu cywilnego oraz innych zaświadczeń określonych w ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego.

Sprawdzone sposób załatwienia 20 z 385 złożonych wniosków o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego (5,19% wszystkich spraw).

W ośmiu sprawach wydanie odpisu nastąpiło za pobraniem opłaty skarbowej, a w pozostałych bez opłaty. Odpisy wydawane były co do zasady osobom uprawnionym, na podstawie pisemnego wniosku, na którym wnioskodawca kwitował odbiór odpisu.

W sprawach USC.5362.150.2020 oraz USC.5362.270.2020 rozpatrzono wnioski, w których wnioskodawcy nie wskazali stopnia pokrewieństwa ani nie wykazali interesu prawnego (uchybiecie). Jak wyjaśniła Kierownik USC, wnioski były zrealizowane przez niedopatrznie oraz panująca pandemię i sposób obsługi klienta w tym czasie. Jednakże ze względu na ograniczony dostęp do aktów stanu cywilnego, w ocenie kontrolujących sprawy te powinny być realizowane z większą starannością.

W sprawie nr USC.5362.210.2020 organ działał na wniosek, który wpłynął jako skan przesłany pocztą elektroniczną, a więc obarczony brakami co do formy jego złożenia i podpisu (uchybiecie). Kilka dni po załatwieniu sprawy, tj. po wystawieniu odpisu aktu i jego wysyłce pocztą, do urzędu wpłynął wniosek oryginalny, w postaci papierowej nieobarczony ww. brakami. Braki wniosku zostały zatem usunięte, a stwierdzone uchybiecie nie wywołało skutków. W dokumentacji sprawy brakuje pokwitowania odbioru odpisu aktu, jednak fakt doręczenia organ potwierdził korzystając z funkcjonalności śledzenia przesyłki na stronie internetowej operatora pocztowego.

W sprawach nr USC.5362.220.2020 i USC.5362.40.2021 organ wydał żądane odpisy aktów bez opłaty skarbowej. We wnioskach jako cel uzyskania odpisu wskazano „ubezpieczenie”. Cel ten nie jest ujęty w katalogu zwolnień przedmiotowych w ustawie o opłacie skarbowej. Z wyjaśnień Kierownika USC wynika, że chodziło o ubezpieczenie społeczne, tylko nie zostało to doprecyzowane we wnioskach.

W sprawach wydania odpisów aktu zgonu o numerach USC.5362.180.2020 i USC.5362.50.2021 wnioski złożyli pracownicy DPS w Tolkmicku, którzy posiadają stałe upoważnienie do zgłaszania zgonów oraz pobierania dokumentów. Jednakże we wnioskach nie wykazano interesu prawnego wnioskodawcy czy też podstawy prawnej, z której wynikałaby konieczność pozyskania odpisów aktów (nieprawidłowość). W jednej ze spraw wskazano jedynie, że osoba, której akt dotyczy, była podopiecznym DPS, a w drugim wpisano „interes prawny” nie precyzując na czym on polega. Jako cel uzyskania odpisu wskazano ogólnikowo sprawy lub świadczenia socjalne. Przyczyną nieprawidłowości był brak należytej analizy stanu prawnego i faktycznego spraw przez pracownika załatwiającego te sprawy, zaś skutkiem – wydanie żądanych odpisów bez dostatecznego wykazania uprawnienia wnioskodawcy do ich otrzymania.

Na wnioskach o wydanie odpisu złożonych w sprawach z 2021 r. objętych kontrolą przez niedopatrzenie nie poprawiono w znakach sprawach oznaczenia roku, w którym sprawy się rozpoczęły (widnieje rok 2020).

Ponadto skontrolowano sprawę wydania zaświadczenia o stanie cywilnym nr USC.5364.1.2020. W aktach sprawy brak potwierdzenia odstąpienia od pobrania opłaty skarbowej. Ponadto brakuje potwierdzenia odbioru zaświadczenia przez wnioskodawcę (nieprawidłowość). Zgodnie z art. 39 k.p.a. doręczenie pisma następuje za pokwitowaniem. Skutkiem jest niekompletność dokumentacji spraw (brak dowodu wydania zaświadczenia).

5. Przenoszenie aktów z ksiąg stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego.

Zgodnie z art. 124 ust. 1 i 2 p.a.s.c. przeniesienie aktu stanu cywilnego sporządzonego w księdze stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego (BUSC) polega na zamieszczeniu w rejestrze treści aktu z chwili jego sporządzenia w zakresie wymaganym w niniejszej ustawie oraz wzmianek dodatkowych, przypisków i informacji zawartych w rubryce „uwagi”.

Kontroli poddano 20 z 218 aktów przeniesionych z ksiąg papierowych do rejestru stanu cywilnego, co stanowiło 9,17% wszystkich zmigrowanych aktów. Ustalono, że akty zostały przeniesione prawidłowo, w zakresie danych wymaganych obecnie obowiązującą ustawą, co do zasady uzupełniono wszystkie dane pod aktem i wpisano w księdze wzmiankę o przeniesieniu aktu do rejestru. Jednak w 2 przypadkach (akty małżeństwa nr 2804093/00/AM/1959/813633 i 2804093/00/AM/1972/628235) podczas migracji omyłkowo nie został dodany kraj miejsca urodzenia małżonki. Kierownik USC wyjaśnił, że szablon nie wykazuje tej pozycji jako obowiązkowej, stąd możliwe pominięcie. Brakujące dane zostały uzupełnione.

Stwierdzono, że migrując akt (nowy numer 2804093/00/AU/1963/667894), w którym dokonano przekreśleń w akcie papierowym, Kierownik USC wybrał jedną z zapisanych wersji nazwiska rodowego matki. Nie przeprowadził jednak postępowania wyjaśniającego, ani nie włączył do akt zbiorowych notatki, na podstawie czego dokonał takich ustaleń (uchybień). Zaznaczyć należy, że w przypadku rozbieżności w zapisach w aktach przenoszonych, kierownik urzędu stanu cywilnego zobligowany jest do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, a następnie sporządzenia z tych czynności notatki, która powinien włączyć do akt zbiorowych przenoszonego aktu.

6. Prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawie zmiany imienia i nazwiska.

W okresie objętym kontrolą Kierownik USC w Tolkmicku wszczął 2 postępowania, a wydał 5 decyzji w sprawach zmiany imienia lub nazwiska. Badaniem objęto 3 sprawy o numerach: USC.5355.2.2020 – zmiana imienia (badaniu poddano czynności procesowe podjęte w ramach

ponownego rozpatrzenia sprawy przez organ I instancji), USC.5355.4.2020 i USC.5355.5.2020 – zmiana nazwiska.

W analizowanych sprawach postępowanie zostało przeprowadzone prawidłowo. Wnioskujący o zmianę imienia lub nazwiska składali wyjaśnienia uzasadniające dokonanie zmiany, jak również przedkładali dokumenty na ich potwierdzenie. W sprawie nr USC.5355.2.2020, realizując zalecenia organu odwoławczego, Kierownik USC w Tolkmicku przeprowadził obszerne postępowanie dowodowe, m.in. przesłuchał świadków.

Sprawy zostały rozpatrzone na podstawie kompletnych wniosków, zgodnie z procedurą administracyjną. Wydane decyzje zawierają elementy obligatoryjne wymienione w art. 107 § 1 k.p.a., oprócz uzasadnienia faktycznego i prawnego, od którego odstąpiono na podstawie art. 107 § 4 k.p.a.

Ponadto stwierdzono, że:

- W sprawie nr USC.5355.4. 2020 do aktu urodzenia wnioskodawcy dodano wzmiankę o zmianie nazwiska na podstawie decyzji już w dniu jej wydania, tj. 24 lipca 2020 r., wskazując, że decyzja podlega wykonaniu z tym dniem. Jednak decyzja została doręczona stronie 5 dni później i dopiero w tym dniu weszła do obrotu prawnego oraz mogła być wykonana przed upływem terminu do wniesienia odwołania (nieprawidłowość). Kierownik USC wskazał, że „zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy o zmianie imienia i nazwiska, decyzja o zmianie imienia lub nazwiska podlega natychmiastowemu wykonaniu. Ustawodawca nie zawarł powiązania pomiędzy terminem natychmiastowej wykonalności a doręczeniem decyzji wnioskodawcy. Stąd odczytując przepis bezpośrednio, dodano wzmiankę w dniu sporządzenia decyzji”. Z tym stanowiskiem nie można się zgodzić. Możliwość natychmiastowego wykonania decyzji jest powiązana z datą jej doręczenia. W doktrynie i orzecznictwie podkreśla się, że zgodnie z art. 110 k.p.a. dopiero doręczenie decyzji stronie wywołuje związane z nią skutki, zarówno materialnoprawne, jak i proceduralne. Naczelny Sąd Administracyjny wskazał w wyroku z 5 lutego 2020 r. (sygn. akt I OSK 753/19), że „decyzja wywołuje skutki prawne nie z chwilą jej wydania w dacie podanej w decyzji, lecz z datą prawidłowego doręczenia stronie. Decyzja niedoręczona stronie jest decyzją nieistniejącą w obrocie prawnym i nie określa praw ani obowiązków strony”. Należy zatem przyjąć, że dopiero z dniem doręczenia (a więc z dniem, w którym strona mogła zapoznać się z treścią rozstrzygnięcia) decyzja o zmianie nazwiska staje się natychmiast wykonalna. Skutkiem błędu jest przedwczesne dodanie wzmianki do aktu urodzenia oraz błędne oznaczenie daty wykonalności decyzji, a więc zaistnienia zmiany danych wnioskodawcy.

- Decyzję o zmianie imienia nr USC.5355.2.2020 doręczono do USC w Elblągu jako skan dokumentu przez system ŹRÓDŁO, jak również w formie papierowej (uchybiecie). Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o zmianie imienia i nazwiska, kierownik urzędu stanu cywilnego albo jego zastępca, który wydał decyzję o zmianie imienia lub nazwiska, przesyła ją, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w którym jest prowadzony rejestr stanu cywilnego, do kierownika urzędu stanu cywilnego, który sporządził akt urodzenia oraz akt małżeństwa wnioskodawcy, a jeżeli zmiana rozciąga się na małoletnie dzieci również do kierownika urzędu stanu cywilnego, który sporządził akty urodzenia dzieci.

- Zmianę imienia lub nazwiska w sprawach nr USC.5355.2.2020 i USC.5355.4.2020 naniesiono w rejestrze PESEL jako usunięcie niezgodności, a nie poprzez rejestrację zmiany danych (nieprawidłowość). Niepoprawny sposób rejestracji danych wynikał z błędu Kierownika USC w zakresie zastosowania funkcjonalności systemu. Kierownik omyłkowo wprowadził zmianę

danych tym samym trybem, co ostatnio realizowane zlecenia usunięcia niezgodności przesyłane z innych urzędów. Skutkiem błędu jest brak historii zmian danych imienia lub nazwiska osoby.

Do ustaleń kontroli, przedstawionych kierownikowi jednostki kontrolowanej w projekcie wystąpienia pokontrolnego, nie wniesiono zastrzeżeń.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i oceny wnoszę o:

1. W miarę możliwości przeniesienie do archiwum USC wszystkich ksiąg stanu cywilnego i akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego oraz wprowadzenie rejestracji dostępu do pomieszczenia, w którym przechowywane są blankiety dokumentów wydawanych na podstawie art. 44 ust. 1 oraz art. 83 ust. 1 p.a.s.c.
2. Sprostowanie aktu małżeństwa nr 2804093/00/AM/2020/049605 w zakresie nazwisk rodziców mężczyzny zgodnie z aktem urodzenia zamieszczonym w aktach zbiorowych rejestracji.
3. Udzielanie zezwoleń na skrócenie okresu wyczekiwania na zawarcie małżeństwa w formie zawiadomienia na piśmie, a nie w formie decyzji administracyjnej i wyłącznie na wnioski odpowiednio uzasadnione i udokumentowane.
4. Kompletnie wypełnianie adnotacji w przyjmowanych zapewnieniach.
5. Przyjmowanie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński na podstawie posiadanych przez urząd zapewnień, złożonych przez nupturientów.
6. Potwierdzanie na zaświadczeniach stwierdzających, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności duchownego, włączanych do akt zbiorowych rejestracji, dat ich dostarczenia do urzędu.
7. Dołączanie do akt zbiorowych rejestracji zgonu, co do których zgłoszenie nastąpiło przez posiadających stałe upoważnienie pracowników podmiotów zobowiązanych do zgłoszenia zgonu, kopii tych upoważnień lub dokonywanie adnotacji o posiadanym upoważnieniu, o ile znajduje się ono w aktach Urzędu Stanu Cywilnego w Tolkmicku.
8. Zamieszczanie na bieżąco przy aktach przypisków oraz uzupełnianie danych przy aktach, zwłaszcza w zakresie numeru PESEL osoby, której akt dotyczy, jeżeli został nadany.
9. Zlecenie właściwemu kierownikowi urzędu stanu cywilnego migracji aktu urodzenia osoby, dla której sporządzono akt zgonu nr 2804093/00/AZ/2020/483549, w celu naniesienia przypisku o zgonie.
10. Dokumentowanie w aktach sprawy transkrypcji zagranicznego dokumentu potwierdzającego zgon wykazania przez wnioskodawcę interesu faktycznego.
11. Prostowanie aktów w zakresie danych matki osoby, której akt dotyczy na podstawie dokumentu źródłowego, tj. aktu urodzenia matki.
12. Przekazanie w sprawie nr USC.5351.4.1.2021 protokołu uznania ojcostwa do urzędu stanu cywilnego właściwego do sporządzenia aktu urodzenia.
13. Przekazywanie protokołów uznania ojcostwa do urzędów stanu cywilnego właściwych do sporządzenia aktu urodzenia w terminie, o którym mowa w art. 63 ust. 3 p.a.s.c.
14. Wydawanie zaświadczeń o uznaniu ojcostwa i o stanie cywilnym wyłącznie za pokwitowaniem odbioru.

15. Dokładną weryfikację uprawnień wnioskodawców do uzyskania odpisów aktów stanu cywilnego, w tym wydawanie odpisów aktów stanu cywilnego podmiotom, które wskażą stopień pokrewieństwa z osobą, której akt dotyczy lub wykażą interes prawny do uzyskania dokumentu.
16. Sprostowanie wzmianki o zmianie nazwiska dodanej do aktu urodzenia wnioskodawcy w sprawie nr USC.5355.4.2020 w zakresie daty wykonalności decyzji o zmianie.
17. Uzupelnienie w rejestrze PESEL danych osób, którym zmieniono imię lub nazwisko w sprawach nr USC.5355.2.2020 i USC.5355.4.2020, w zakresie poprzedniego imienia lub nazwiska, daty zmiany danych oraz oznaczenia organu, z którego działania wynika dokonana zmiana.
18. Przesyłanie decyzji o zmianie imienia lub nazwiska do kierownika urzędu stanu cywilnego, który sporządził akt urodzenia oraz akt małżeństwa wnioskodawcy, wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w którym jest prowadzony rejestr stanu cywilnego.

Proszę Panią Burmistrz o podjęcie działań mających na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień oraz o poinformowanie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz wykonania zaleceń, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
Artur Henryk Chojecki